

Potrebna nam je mladinska organizacija

Ena izmed najšibkejših točk demokratičnega slovenskega tabora na Tržaškem in Goriškem (ter seveda tudi v Beneški Sloveniji) je pomanjkanje širše mladinske organizacije. Res, da obstaja nekaj posameznih mladinskih društev kot npr. Slovenski kulturni klub, ki povezuje nekaj študentovske mladine v Trstu, ali Slovenski skavti, toda manjka organizacija, ki bi bila razpeta povsod, kjer živijo Slovenci, in ki bi bila namenjena vsej slovenski mladini, tudi delavski in kmečki, kolikor je te še ostalo. Prav tako naj bi zajela tudi akademsko mladino, ki je organizirana samo na Goriškem v svojem SKAD, a je ostala brez organizacije na Tržaškem, čeprav je v Trstu sedež univerze in je nekdanj tu že obstajalo akademsko društvo »Jadran«.

Že večkrat je bila poudarjena potreba po taki širši mladinski organizaciji, vendar se je z njeno ustanovitvijo vedno odlagalo. Ne zato, ker bi je nekdo ne hotel, ampak najbrž samo zato, ker se ni našel nihče, ki bi se hotel lotiti tega nelahkega dela, ki bi zahtevalo tudi veliko časa in razumevanja za mladino. Toda gotovo nam tudi takih ljudi ne manjka, le da se ne upajo lotiti te težke naloge na lastno pest, brez splošne podpore vse naše demokratične javnosti. Taka podpora pa lahko pride v organizirani in uspešni obliki samo s strani Slovenske skupnosti kot naše najmočnejše in krovne organizacije. Zato mislimo, da bi bilo prav, če bi čimprej prišla pobuda za ustanovitev mladinske organizacije ravno od Slovenske skupnosti, od njenega odbora. Tu ne mislimo, da naj bi bila mladinska organizacija samo »mladinska Slovenska skupnost«, morala bi biti samostojna in bi morala imeti predvsem izobraževalni in splošno družbeno-dejavni značaj s športnimi in podobnimi odseki (šahisti! filatelisti! radioamaterji! jamarji). Vendar pa bi se ravno v taki organizaciji oblikovali naši bodoči politiki in voditelji, nosilci aktivne slovenske politike in javne dejavnosti na Tržaškem in Goriškem. Blagodejni vplivi take široke organizacije, ki bi nedvomno naletela na simpatije in podporo vse naše demokratične javnosti, bi gotovo segli tudi v Slovensko Benečijo in v Režijo ter morda tudi na Koroško, kjer bi mladina posnemala tak vzgled.

Zdaj, z bližnjim začetkom šolskega leta, se zdi najprimernejši čas, da se sproži taka pobuda in se začne s snovanjem in z raz-

(dalje na 2. strani)

Pred državnozborskimi volitvami v Avstriji

Narodni svet ne priporoča nobene stranke

Celovec, 24. 9. 1975.

Dne 5. oktobra bodo v Avstriji državnozborske volitve. Kakor hitro vstopiš na avstrijsko ozemlje, te lepaki na velikih tablah ob cestah, opozarjajo, da je v teku volilni boj. Najbolj pogosto se pojavljajo fotografije sedanjega zveznega kanclerja Bruna Kreiskega in njegovega najresnejšega tekmeča Josefa Tausa. To je 42-letni pravnik in gospodarstvenik ter kandidat ljudske stranke (ÖVP) za zveznega kanclerja. Kot znano, je na zadnjih državnozborskih volitvah leta 1971 prejela absolutno večino glasov socialistična stranka (SPÖ), tako da je Bruno Kreisky mogel štiri leta predsedovati socialistični vladi. Volilni boj je, kot pravijo poznavalci razmer, zelo oster, čeprav na zunaj ni opaziti kdovekašne volilne mrzlice ali kakih spektakularnih pojavov, kot smo jih vajeni v Italiji. Boj se bide predvsem med socialistično in ljudsko stranko, kajti ostali dve stranki, to sta svobodnjaška (FPÖ) in komunistična (KPÖ), nimata možnosti za večji uspeh, kar velja zlasti za komuniste, ki v Avstriji politično skoraj ničesar ne pomenijo.

Obe najvažnejši stranki v svoji volilni propagandi dajeta prednost gospodarskim in upravnim problemom. Socialisti v svo-

jih volilnih geslih obljublajo varnost in srečno bodočnost ter poudarjajo zlasti ugled in popularnost kanclerja Kreiskega. Wer sonst? (kdo drugi)? Je najpogostejše geslo, ki ga opazimo na lepakih socialistične stranke, s čimer socialisti očitno cikajo na Tausa, ki sploh prvič nastopa na kakih političnih volitvah in že meri na najvišje mesto.

Ljudska stranka v svoji volilni propagandi očita socialistom zlasti slabo upravo, velik primanjkljaj v državnem proračunu in obljublja polno zaposlitev, skrb za ureditev stanovanjskega vprašanja in problema pokojnin. Zanimivo je, da so v volilni propagandi povsem odsotni ideološki momenti, kar po eni strani kaže na politično zrelost avstrijske javnosti, po drugi strani pa na določeno mero pragmatizma.

NSKS IN VOLITVE

Pri voditeljih Narodnega sveta koroških Slovencev v Celovcu smo se pozanimali, kako se namerava ta slovenska politična organizacija ravhati na bližnjih volitvah. Odkriti so nam povedali, da NSKS svojim članom in somišljenikom ne bo priporočal nobene stranke ker so VSE odgovorne za neizvajanje 7. člena državne pogodbe, ki

D.L.

(dalje na 3. strani)

Umrl je prof. Rado Bednarik

V sredo zjutraj je zazvonil telefon in po njem je prišla brutalna vest, da je umrl naš prijatelj in sodelavec, urednik goriške strani Novega lista, ugledni primorski kulturni delavec, velik Slovenec in demokrat, profesor Rado Bednarik.

Bilo bi neresnično, če bi zapisali, da ga ni več, kot se to včasih bere ob smrti nekaterih ljudi. Ne, naš dragi prof. Rado Bednarik je še vedno in bo vedno: ne samo v nadaljevanju duševnega življenja po telesni smrti, v kar je kot kristjan trdno veroval, ampak tudi v svojih delih. Tisto, kar je napisal, je sad njegovega duha, je del njegovega duha, in duh ne umrje. Spomin nanj bo pri tistih, ki so ga poznali, morda s časom obledel, kajti čas zabriše vse poteze, toda njegovo delo ne bo nikoli

zbledelo. Nasprotno, s časom bo zadobivalo vedno večji pomen in se izkazalo za tisto, kar je dejansko bilo, za važen kvader v stavbi naše kulture in vse narodne stvari na Primorskem tako v predvojnem kot v povojnem času.

Bil je skromen in ni silil v ospredje, toda tam, kjer je bilo treba biti pogumen in se izpostavljati za pravično narodno stvar, je bil vedno v ospredju. Tako pod fašizmom kot v povojnem času, ko je bil marsikdaj in marsikje tudi potreben pogum. Ko so se v času fašizma mnogi prej ali slej ustrašili ali se naveličali večne nevarnosti, groženj in pritiska ter se umaknili čez mejo, je Rado trdno vztrajal in njegova dozdnevna šibka ramena so trdno prenesla vse udar-

(Dalje na 5. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 28. septembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Isaac Albenitz: Iberia. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Ježek se potepa«. Napisala Anamarija Zlobec. RO. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Trije tički«. Burka v dveh dejanjih, napisal Jaka štoka. Izvedba: SSG v Trstu. Režija: Adrijan Rustja. 17.05 Šport in glasba. 18.05 Nedeljski koncert. 19.00 Folk iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.20 Ritmične figure.

:: PONEDELJEK, 29. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Baletna glasba. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Literarni sprehodi po naših krajih - Basist Dragiša Ognjanovič in pianista Gita Mally izvajata samospeve Josipa Pavčiča, Josipa Michla, Marijana Lipovška, Emila Adamiča, Slavka Osterca, Marka Tajčevića in Milana Sachsa - Trst in okolica v zgodovini Matija Sile - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Klasiki ameriške lahke glasbe.

:: TOREK, 30. septembra ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Revija glasbil. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 19.00 Klarinetist Glauco Masetti. 19.10 Slovenski biografski roman. (Martin Jevnikar). 19.20 Za najmlajše: »Jezero Vönnern«. Napisal Franc Jeza. RO. Režija: Stana Kopitar. 20.00 Šport. 20.35 Verdi Moč usode, opera. 22.00 Nežno in tiho.

:: SREDA, 1. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 I Cameristi di Venezia. 18.55 Bovisa New Orleans Jazz Band. 19.10 Družinski obzornik. 19.30 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. 21.20 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 2. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Nove plošče resne glasbe (Ada Markon). 19.10 Dopisovanje F. L. Savio - Matija Čop (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 »Alkestis«. Evropid, prevedel A. Sovre. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.50 Južnoameriški ritmi.

:: PETEK, 3. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Klavirski duo Dario De Rosa in Maureen Jones. 18.55 Priljubljeni pevci. 19.10 Slovenska povojna lirika »Pesniški svet Franceta Lokarja«. (Lev Detela). 19.25 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.40 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 4. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Romantična simfonična glasba. 18.50 Glasbena zlepljenka. 19.10 Liki iz naše preteklosti: »Zora Jugova«. (Lelja Rehar). 19.20 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Slovenski satir na Koroškem« Radijska igra, napisal Mirko Mahnič. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Solist tedna: Gil Ventura.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphan Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Pred končnim sporazumom o conah A in B?

Po poročilih italijansega tiska in po vesteh radio-televizije bo v prvi tretjini oktobra podpisan protokol med italijansko in jugoslovansko vlado, ki bo tudi pravno potrdil dejansko izvajanje jugoslovanske suverenosti nad cono B nekdanjega Tržaškega ozemlja in dokončno priključitev cone A Italiji. Ta vest mora biti še uradno potrjena, a kot kaže, je resnična. V italijanskem parlamentu so bile že vložene desničarske intervencije, ki bi hotele podpis protokola preprečiti. Če bo podpisan, bo pomenilo to izredno izboljšanje odnosov

POTREBNA NAM PE MLADINSKA ORGANIZACIJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

predanjem mladinske organizacije. Seveda v začetku ne smemo pričakovati bogve kaj, zemlja je ostala v tem pogledu predolgo nezorana, »v prahi«, kot pravimo, toda to nas ne sme ustrašiti in odvrniti od dela. Treba je zorati prvo brazdo. Potem bo gotovo šlo vedno lažje.

SKOZI DALJNOGLED

»BLUE JEANS« KOT SIMBOL HREPENENJA

Te dni je spet pritiskala v Trstu vročina, soparnejša in neprijetnejša kot poleti, z megljeno soparico nad mestom. Toda mladi fantje in dekleta, so vztrajali v dolgih in ozkih »blue jeansih«, v katerih tičijo noge kot v dveh vročih cevih. Stvar bi bila skoro smešna, če bi ne bila ginljiva. Ginljiva v smislu, da pomenijo te hlače mladim očitno nekak simbol, simbol hrepenenja po nečem, kar bi hoteli in česar ne morejo. Te hlače povezujejo s predstavo pionirstva, deviške zemlje, jahanja lepih konj v diru okrog pasočih se čred na planjavah, prostega življenja na Divjem zahodu, nepokvarjene narave, upora proti konvencionalnemu življenju mestne civilizacije in proti utesnjenosti duha in navad. »Blue jeans« so jim simbol romantike v naši puščobi asfalta in betona, osebnega poguma in samostojnosti v odporu proti družbi, ki ceni predvsem kimovce, tiste, ki se znajo vsemu prilagoditi in vse požreti. V »blue jeansih« se čuti vsak, celo dekleta, nekoliko kovboj na konju, zanimiv, individualističen junak sredi samotne Arizone namesto zgolj poljubni XY v velemestnem mravljišču ali ime na dolgem seznamu mladih brezposelnih, ki ne dobijo dela zaradi gospodarske krize. »Blue jeans« so tako izraz hrepenenja po tistem, kar je mladi generaciji morda za vedno odrečeno, hrepenenja po svobodnem individualnem življenju in po nepokvarjeni naravi.

PREMALO SLOVESNO

V Mariboru so ustanovili drugo slovensko univerzo. Odslej torej ne bomo več pi-

med obema državama in zapečatenje prijateljstva med njunimi narodi, ki niso živeli še nikoli v zgodovini v tako dobrih sosedskih odnosih.

ZA REŠITEV NA SMRT OBSOJENIH BASKOV

Po vsej Evropi manifestirajo množice ljudi za pomilostitev enajstih na smrt obsojenih mladih Baskov, ki čakajo v Franciji ječah na usmrnitev z garoto. Prejšnji teden je bilo namreč obsojenih na smrt še pet Baskov, poleg šestih, ki so že čakali na smrt. Dih groze je zavel po Evropi sprico te krvoločne odločenosti španskega režima, da ne popusti niti za ceno krvi mlade generacije, ki hoče več svobode. Toda ta trdovratnost je znak šibkosti in vodi v pogubo. Franko ni edini primer starčevske avtoritativnosti in trme, ki je pripeljala vladavine in države v propast. To je bil že primer Franca Jožefa, ki tudi ni hotel slišati zahteve svojih narodov po svobodi, kot je pokazala nedavna televizijska oddaja o nekdanji cesarici Citi.

sali »slovenska univerza«, ampak »slovenski univerzi«, kar zveni veliko bolj ponosno in na kar bomo Slovenci zares lahko ponosni, tembolj če bosta obe slovenski univerzi res na potrebni znanstveni višini in če bosta opravljali v življenju slovenskega naroda tisto vlogo, kot jo od njiju pričakujemo, da namreč ne bosta samo produkcijski podjetji za »izdelovanje« bodočih vodilnih uslužbencev in gospodarskih strokovnjakov, ampak oblikovavki tiste plasti, ki jo bo mogoče označiti z besedama »slovenska inteligenca«. Mariboru je bila univerza že dolgo potrebna kot središče severovzhodne tretjine Slovenije s pol milijona prebivalstva. Tamkajšnja univerza bo lahko dala močan zagon kulturnemu in gospodarskemu napredku na Štajerskem in v Slovenski krajini. Prav zato se nam zdi, da je potekla ustanovitev druge slovenske univerze preveč birokratsko. To bi moral biti ta tisti del Slovenije — če že ne za vso — pravi narodni praznik z veliko ljudsko veselico, z rajanjem in splošnim veseljem. Slovenci smo bili dolgo pod pritiskom tujih centralizmov, zato smo se navadili na centralizem in danes obravnavamo tudi svoje stvari preveč centralistično in birokratsko, iz središča navzven in od zgoraj navzdol. Ne doumemo, da morajo imeti določene stvari ljudski in praznični značaj in morajo zainteresirati in zajeti vse ljudstvo. Tako kadar kupi »Splošna ploba« svojo največjo ladjo, ostane to zgolj birokratska zadeva podjetja. Zakaj ne bi bil »krst« največje slovenske ladje ljudski praznik, na katerega bi se zgrnile množice iz vse Slovenije, pravi ljudski praznik, in zakaj je ne bi krstila kaka žena ali dekle, ki bi jo posebej izbrali za to čast?

Narodni svet ne priporoča nobene stranke

(nadaljevanje s 1. strani)

natančno določa zaščito slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji. NSKS odklanja podporo tudi komunistični stranki, in sicer zato, ker je KPÖ skušala naprtiti krivdo za svoj neuspeh na deželnih volitvah na Koroškem z dne 2.3.1975 slovenski manjšini. Poleg tega je NSKS prepričan, da komunistična stranka Avstrije, ne glede na to, da je zelo šibka, manjšinsko problematiko v bistvu instrumentalizira v svoje strankarske namene ter je v glavnem pokoren sluga sovjetske partije.

Samostojni nastop na prihodnjih volitvah ne prihaja v poštev, kajti Koroška enotna lista (KEL) je na zadnjih deželnih volitvah zbrala 6.130 glasov, kar je odločno premalo za izvolitev enega zveznega poslanca (v državi je nekaj več kot pet milijonov volivcev, dunajski parlament pa šteje skupno 183 poslancev).

Kot znano, KEL ni prodrla na volitvah v letošnjem marcu za nekaj stotin glasov, kar je treba delno tudi pripisati dejstvu, da so nekateri Slovenci že iz tradicije volili za socialiste ali za ljudsko stranko.

PO POTI SAMOSTOJNEGA NASTOPA

Predsednik NSKS dr. Tischler in tajnik Filip Warasch stanje v svoji deželi zelo realistično ocenjujeta in kažeta, kljub volilnemu izidu v marcu, odločno voljo za nadaljevanje po začrtani poti. »Na samostojnem nastopu bomo gradili naprej — je izjavil dr. Tischler — ker je tudi diskusija med avstrijsko javnostjo po televizijskem filmu »Tujci v domovini« dokazala totalno nerazumevanje vseh treh glavnih avstrijskih strank za položaj slovenske manjšine.

Psihoza na Koroškem je še vedno protislovenska, Heimatdienst še vedno obvlada položaj in njegova glavna skrb je nadzorovati delovanje avstrijskih strank v zvezi z manjšinskim vprašanjem. Člani Heimatdienta (nekakšna Lega nazionale pred 25 leti na Tržaškem) zasedajo vodilna mesta v policiji, šolstvu, žandarmeriji in tudi v cerkveni hierarhiji. V tej prosluli organizaciji, ki je naslednica nacističnega Heimatbunda, so včlanjeni pripadniki vseh treh avstrijskih strank, zaradi česar je jasno, da Heimatdienst dejansko pogojuje vse tri stranke, kar zadeva manjšinska vprašanja. Dunaj pa si ne upa ničesar odločilnega ukreniti, ker se boji, da bi to vplivalo

na stanje v posameznih strankah na Koroškem.

Iz vsega, kar smo navedli, zlasti izhaja, da je prvi pogoj za ureditev položaja slovenske manjšine v Avstriji odprava dosežanje protislovenske psihoze in korenita sprememba sedanjega vzdušja in sedanje miselnosti. Tu pa vidimo glavno oviro v nadanljnjem obstoju Heimatdienta, ki bi ga avstrijske oblasti morale že davno prepovedati, če bi spoštovale zadnji odstavek 7. člena državne pogodbe.

PREŠTEVANJE NAJBOLJ PEREČI PROBLEM

Po splošni sodbi je trenutno na Koroškem najbolj aktualen in pereč problem takoimenovanega preštevanja manjšine, ki ga v skladu s formalnim sklepom voditelj vseh treh glavnih avstrijskih strank (SPÖ, ÖVP, FPÖ) nameravajo izvesti prihodnje leto. Doslej sicer še niso sprejeli ustreznega zakona, ker so mnjenja o izvedbi štetja še deljena. Kreisky se baje zavzema za štetje po vsej državi, ljudska stranka pa za štetje na Koroškem.

Proti prelogu in načrtu o preštevanju so koroški Slovenci že odločno nastopili pri avstrijskih oblasteh. Koordinacijski odbor, ki ga sestavljajo predstavniki NSKS in Zveze slovenskih organizacij (ZSO) ter je že od leta 1955 edino, enotno in najvišje predstavništvo koroških Slovencev, v svojih izjavanjih proti načrtu o preštevanju navaja tako pravni kot politični argumente ter se je že večkrat obrnil tudi na jugoslovansko vlado, ki je sopolpisnica državne pogodbe in ki ima torej pravico ter dolžnost, da se zanima za položaj slovenske manjšine v Avstriji. Odposlanstvo Koordinacijskega odbora je pred kratkim bilo v Beogradu, kjer je imelo med drugim razgovor z zunanjim ministrom Milošem Mi-

ničem. Ta je ponovno zagotovil stalno zanimanje jugoslovanske vlade za vprašanja koroških Slovencev in obrazložil akcijo, ki jo bo sprožila zvezna vlada, da se izvedba preštevanja prepriči. Predstavniki N.S. K.S. z zadovoljstvom priznavajo da kaže Jugoslavija, zlasti po letu 1972, živo zanimanje za razmere na Koroškem in da podpira ter spremlja boj slovenske manjšine za obstoj. To je med drugim posledica obstoja enotnega slovenskega predstavništva, korektnih odnosov med obema osrednjima organizacijama ter ne nazadnje kvalitetnih političnih sprememb znotraj NSKS, kar zadeva odnose z matično državo. Slednje je vsekakor znak realizma in velike politične zrelosti, kar je NSKS lahko le v čast.

KAKO JE S PROCESOM ASIMILACIJE

Četudi je vprašanje preštevanja manjšine na Koroškem izredno važno, ker utegne njegova izvedba zadati hud udarec našim koroškim bratom in morda trenutno tudi pospešiti proces raznarodovanja in asimilacije, kljub vsemu menimo, da se bo položaj naše manjšine moral prej ali slej urediti. Trenutno je še najbolj važno to, da se asimilacijski val ne povzpne do takšne točke, ki bi bila usodna za obstoj manjšine. Za srečo pa smo na Koroškem pričali nekaterim pojavom, ki so vsekakor razveseljivi. Od teh pojavov je treba omeniti zlasti slovensko gimnazijo v Celovcu. Letos je vpisanih skupno 464 dijakov, in sicer 6 odstotkov več kot v šolskem letu 1974-75, kar je rekordno število. Gimnazija ima letos 19 razredov. Število dijakov je od leta 1957, ko je bila gimnazija ustanovljena, stalno raslo — je z zadoščenjem povedal njen prvi ravnatelj prof. dr. Tischler, ki kljub svojim 75 letom še vedno modro in z veliko ljubeznijo ter predanostjo slovenski manjšinski stvari predseduje Narodnemu svetu koroških Slovencev.

Dijaki, ki so ali bodo šli skozi to šolo, pa so največje in najtrdnjše jamstvo, da se bo manjšina ohranila in v bodočnosti svobodneje živel.

Položaj v Italiji

V torek ponoči se je končalo v Rimu zasedanje vodstva krščansko-demokratske stranke pod vodstvom tajnika Benigna Zaccagninija. Večina govornikov je podprla njegovo stališče, da naj bi začela stranka »soočenje« s komunistično stranko, da bi se tako izognila čelnemu spopadu z njo. Za tako soočenje se je izrazil zadnje čase

tudi ministrski predsednik Moro. Za tršo politiko proti komunistom so bili Fanfanijevi prijatelji, ki pa so ostali v manjšini. Komentatorji vladnega tabora kot tudi levice pa so skeptični glede tega »soočenja«, ker se jim zdi preveč nedoločen pojem. Ali pomeni posvetovanje s komunisti pred važnimi odločitvami, ne da bi odprli komunistom vrata v vlado? Tako bi ti sprejeli nase soodgovornost za hladne sklepe, ne da bi bili dejansko deležni oblasti. To se zdi iluzija.

Sestalo se je tudi vodstvo socialistične stranke in se še bolj oddaljilo od sedanje vlade, noče pa povzročiti vladne krize. Kot kaže, misli podpirati vlado do izteka redne parlamentarne dobe, da bi ne prišlo do predčasnih volitev, svoje stališče do vlade pa bo uravnavalo sproti. Kar pomeni, da bo vlada še z naprej šibka. Predvsem socialisti nočejo, da bi prišla vlada v resen spor s sindikati glede izpolnitve njihovih zahtev po povečanju plač pri sklepanju novih delovnih pogodb zdaj v jeseni.

Iznenada nas je zapustil naš dolgoletni in zvesti sodelavec ter iskreni prijatelj

prof. Rado Bednarik

Sposobnega in razgledanega urednika ter uglednega kulturnega delavca bomo ohranili v trajnem spominu.

Uredništvo in uprava Novega lista

Občina Dolina:

Kaj bo s hribom Sv. Roka?

V dolinski občini se pojavlja nenavaden problem: hrib Sv. Roka ali Koromačnik pri Boljuncu, visok kakih 80 metrov, hočejo izravnati, z izkopanim materialom pa zasipati močvirnato področje pri Orehu (občina Milje) in na tako pridobljenem ravnem prostoru zgraditi še druge nove industrijske objekte pred tovarno Velikih motorjev. O tem vprašanju se je razpravljalo tako na javnem sestanku v Boljuncu 20. avgusta, ki ga je sklicala občinska uprava, kakor tudi na zadnji seji občinskega sveta dne 18. t.m. Povod za razpravo je bila prošnja občinskega odbora, naj jo občinski svet pooblasti, da izda dovoljenje družbi I.M.E.S., da na jugozahodni strani hriba Sv. Roka izkoplje 350 tisoč kubičnih metrov materiala in ga odpelje k Orehu. To dovoljenje občinska uprava opravičuje s tem, da spada področje

Sv. Roka tudi po regulacijskem načrtu v industrijske namene in da se proti temu ne more.

Krajevna Slovenska skupnost temu problemu zelo pozorno sledi, kakor dokazuje tudi nastop njenih predstavnikov na omenjenem sestanku v Boljuncu. Njeni občinski svetovalci (Tul, Petaros, Gombač) so nato v občinskem svetu razložili svoje stališče do nameravnane vzravnave hriba Sv. Roka z vsestransko utemeljenim navajanjem vzrokov, zakaj bi bilo treba hrib ohraniti in ga tako urediti, da bi služil v prepotrebne razvedrilne namene vsemu prebivalstvu, delavcem in uslužbencem na industrijskem področju pa še posebej. V ta namen je svetovalec Tul povabil občinske upravitelje, da bi se o takšni uporabi področja hriba Sv. Roka začelo skupno razpravljati in jo preučili z vseh vidikov, preden se hrib začne iznakaževati z minami in buldozerji.

Opozoril je tudi, da bi takšna premalo premišljena izravnava hriba utegnila spremeniti sedanje podnebne pogoje, kot npr. smer zračnih tokov in druge podobne pojave z nepredvidljivimi posledicami. Da bi se dalo področje drugače urediti, dokazuje miljska občina, kjer znajo tamkajšnji ljudje spretno braniti svoje koristi in tudi marsikaj dosežejo. Izravnava hriba bo stala milijardne vsote, kar pomeni zapravljjanje javnega denarja, ki ga nobena nova tovarna ne bo gospodarsko odtehtala.

Tudi vse dotedanje izkušnje z industrijskimi objekti od naftovoda do Velikih motorjev so razočarale krajevno prebivalstvo.

Omenimo naj samo stalen ropot strojev ter nezaslišano dejstvo, da 187 lastnikov hiš, ki so bile leta 1969 poškodovane zaradi min pri pripravi terena za tovarno Grandi Motori, še do danes ni dobilo izplačane odškodnine, tako, da se morajo pravdati po sodišču.

Zaradi vseh teh načelnih in konkretnih utemeljitev so svetovalci Slovenske skupnosti glasovali proti temu, da se izda dovoljenje za načrtno izkopavanje hriba Sv. Roka, ne da bi se prej proučile druge rešitve.

—o—

OPASILO SV. MIHAELA V ZGONIKU

V soboto, 27. septembra

Ob 20. uri otvoritev razstave v župnijskih prostorih o trpljenju naših ljudi pod fašizmom in razstava Toneta Miheliča.

Na dvorišču pri Petelinovih družabnost.

V nedeljo, 28. septembra, slovesna masa ob 10.30. Popoldne ob 15. uri koncert Marijinih pesmi; nastopa operna pevka ob spremljavi odličnega zbora iz Jugoslavije. Od 16. ure dalje na dvorišču pri Petelinovih praznik grozdja. Igral bo ansambel »Lojze Furlan«; nagrade za največji grozd, srečolov, ples. Deloval bo odličen bufet.

—o—

Na gradu sv. Justa so odprli 19. t.m. razstavo fotografij stvaritev slavnega nemškega arhitekta Walterja Gropiusa. Urnik 10-13 in 16-19. ob delavniških in praznikih.

NAŠE GLOBOKO SOŽALJE

Ob smrti našega dolgoletnega požrtvovalnega in vestnega sourednika prof. Rada Bednarika izražata uredništvo in uprava Novega lista njegovi družini globoko sožalje. Ohranili ga bomo v hvaležnem spominu.

Stalno slovensko gledališče v Trstu

Delegacijo Stalnega slovenskega gledališča sta v deželni svet in na odborništvu za šolstvo in kulturo sprejela danes, 24. septembra, predsednik Arnaldo Pittoni oziroma odbornik dr. Carlo Volpe. Delegacija je najvišjega predstavnika sveta dežele Furlanije - Julijske krajine in odgovornega za kulturo seznanila z akcijo vodstva SSG pri vseh strankah ustavnega loka ter v krajevnih upravah za rešitev gledališča slovenske narodnostne skupnosti iz obupne situacije, v kateri se že vrsto let nahaja. Ob tridesetletnici neprekinjenega delovanja je krizni položaj SSG dosegel vrhunec in če ne pride do odločnega posega s strani krajevnih ustanov ter dežele, predvsem pa države, bo SSG prisiljeno prekiniti z delovanjem.

Dr. Volpe je osvojil predlog predsednika tržaške pokrajine dr. Zanettija o skupnem sestanku na deželi med člani konzorcija SSG in odgovarjajočimi organi za izvedbo koordinirane akcije in programa dokončne rešitve položaja slovenske gledališke ustanove.

Predsednik deželnega sveta Arnaldo Pittoni je ob ugotovitvi, da je potrebno takoj pristopiti k reševanju SSG, pa čeprav z izjemnimi posegi, izrazil prepričanje, da bo to dežela Furlanija - Julijska krajina tudi storila, kajti gledališče slovenske narodnostne skupnosti v Italiji ni samo gledališče neke manjšine, temveč stvarni del kulturnega bogastva širokega prostora kjer se srečujejo različni narodnostni in državniški prostori.

—o—

Mali oglasi

FRIZERKO išče Stalno slovensko gledališče. Zagotovljena strokovna specializacija. Prijave na Upravi SSG v Trstu, Ul. Petronio 4, v uradnih urah. Tel. 734285/9.

Slovenska skupnost o sedanjem političnem položaju

V sredo, 17. septembra, je zasedal pokrajinski svet Slovenske skupnosti v Trstu in je razpravljal predvsem o trenutnem političnem položaju v krajevnih upravah na splošno ter na tržaški občini še posebej. S tem v zvezi je svet vzel z zadovoljstvom na znanje pismi, ki sta ju poslala odbornik Dolhar in deželni svetovalec Štoka tržaškemu županu inž. Spacciniju ter predsedniku deželnega sveta Pittoniju glede stvarne uporabe slovenščine v izvoljenih organih, ki jima predsedujeta. Pri razpravi je prišlo do izraza gledanje, da je vprašanje dvojezičnosti oziroma pravica do uporabe materinega jezika v vseh odnosih z javnimi oblastmi temeljno vprašanje, ki postavlja na preizkušnjo vse demokratične stranke od KD in PSI pa do PSDI, PRI in drugih.

V luči takšnega gledanja je svet pooblastil izvršni odbor stranke, da gre na razgovor z drugimi strankami, ki ga predlaga vodstvo KD, za preverjanje programa na tržaški občini, medtem ko na deželni in pokrajinski ravni Slovenska skupnost ni podpisala nobenega programskega sporazuma. Od zadržanja ostalih strank, ki upravljajo tržaško občino (krščanski demo-

krati, socialisti, socialdemokrati in republikanci), do problemov, ki jih postavlja Slovenska skupnost v zvezi z življenjskimi vprašanji našega človeka v mestu in na Krasu, bo odvisna njena nadaljnja navzočnost pri pogajanjih.

Glede napovedane podražitve metana v Trstu in drugih javnih uslug je svet izrazil resno zaskrbljenost, v prepričanju, da tolmači želje širokih plasti naših ljudi, ki živijo predvsem od svojega dela in skomnih pokojnin.

Končno je svet razpravljal o pripravah za prvi študijski seminar Slovenske skupnosti na deželni ravni 20. in 21. t.m. v Kanalski dolini in na katerem si je želela Slovenska skupnost izdelati smernice za nadaljnje delovanje med slovensko manjšino v Italiji.

Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje ureditve Stalnega slovenskega gledališča v Trstu, glede katerega je svet poudaril nujnost, da ga državne oblasti čimprej uredijo. Slovenska skupnost bo naredila vse, kar je v njeni moči, da se problem te važne slovenske kulturne ustanove končno reši.

Umrl je prof. Rado Bednarik

(Nadaljevanje s 1. strani)

ce. Bila so trdna opora vsem prijateljem in družini, vsej slovenski kulturni dejavnosti na Primorskem. Njegove »bombe«, ki jih je nastavljal, so bile knjige, članki, spodbujevalni pogovori, ilegalna predavanja. Kjerkoli se je dogajalo kaj kulturno in tudi politično pomembnega, je bil zraven Rado Bednarik. Zato je velika škoda, da je odšel od nas, ne da bi bil napisal svoje spomine, za kar smo ga vedno prosili. Tudi med zadnjo vojno je bil aktiven v osvobodilnem gibanju, čeprav ne s puško, ampak z duhom, z besedo, z delom.

Zaradi svojega ljubeznivega, mirnega, a vendar temperamentnega značaja je bil priljubljen v vsaki družbi. Kjer je bil on, se je govorilo vedno o naših javnih zadevah in nikoli se ni mlatilo prazne slame. Imel je čut za humor in tudi za ironijo, tudi za samoironijo. Bridko je pomisliti, da ga ne bo nikoli več v našo družbo.

Še do nedavnega je poučeval na višjih slovenskih srednjih šolah, za katere je napisal tudi kar enajst učbenikov. Že to dokazuje, da je bil priden kot mravlja. Po upokojitvi pa je še naprej živahno deloval — celo še bolj kot prej — kot publicist in predavatelj, pa tudi na političnem področju, kjer je odigral nedavno vlogo pri ustanovitvi Slovenske skupnosti na Goriškem. Poleg publicističnega dela pri našem listu je izdal tradicionalni »Trinkov kole-dar« za Beneške Slovence in sodeloval pri oddajah radijske postaje Trst A; njegove oddaje so bile zaradi šegavosti in ljudskega tona med najbolj priljubljenimi. Imel je velik čut za narodopisne posebnosti in značilnosti.

Prof. Rado Bednarik se je rodil 2. avgusta 1902 v goriški obrtni družini. Srednješolske in univerzitetne študije je dokončal v Ljubljani, kjer je leta 1926 tudi diplomiral iz zgodovine, zemljepisa in slavistike. Leta 1951 pa je doktoriral iz leposlovnih ved na tržaški univerzi. Bil je v vsem svojem življenju neustrašen kulturni in politično-vzgojni delavec, pravi kulturni garač. Delal je v uredništvu »Goriške Straže in »Družine«, sodeloval pri izdajanju »Jadranskega almanaha«, potem pa pri urejanju »Malega lista« in končno »Novega lista«. V predvojnem času je bil tudi podpredsednik Prosветne zveze, večletni predsednik društva »Mladike«, ustanovnik knjižne založbe Sigma in pogosto vodilno udeležen pri mnogih drugih pobudah. Še prej je bil v Ljubljani predednik akademskega društva »Danica«, član izdajateljskega odbora revije »Križ na gori«, upravnik akademskega podpornega društva in sodelavec raznih drugih organizacij. Fašizem ga je trikrat vrgel v ječo, dvakrat je bil konfiniran in se znašel tudi v »battaglione speciale«. O vsem tem pa je vedno pripovedoval, če je že moral, samo s smehljajem. Nikoli ni tožil, kaj je moral prestati, nikoli se ni pritoževal. Bil je izredno vedre narave.

Tudi knjižno delo prof. Bednarika je obsežno. Napisal je kar 12 knjig poljudne in znanstvene vsebine, poleg tega pa nešteto tehničnih člankov in razprav, ki so raztreseni v mnogih revijah, zbornikih in časnikih. Za svoje znanstveno delo je bil deležen v

Sloveniji pred kratkim tudi častnega odlikovanja. V tukajšnjih težkih razmerah, kjer je manjkalo ljudi, je moral biti pogosto vse za vse, kar mu ni dopustilo, da bi se bil posvetil samo eni stroki, kjer bi bil gotovo dosegel blesteče rezultate. Toda to, kar je dejansko napravil, je bilo še veliko bolj važno: da je pomagal držati pokonci vso našo kulturo in vse naše javno življenje in da je dajal v najtežjih časih ljudem pogum in jim vzbujal zaupanje v prihodnost. V tem je njegova čudovita zasluga. In zato je užival veliko spoštovanje naše javnosti.

Naj še omenimo, da je bil odličen vzgojitelj, pa tudi član Kluba starih goriških študentov in da je dajal pobude za odkrivanje spominskih plošč kulturnim delavcem. Še zadnjo nedeljo je nastopil kot govornik, ko so v Novi Gorici odkrili spomenik dr. Henriku Tummu. Tudi na letošnjih študijskih dnevih v Dragi je nastopil z referatom o predvojnem boju proti fašizmu na Primorskem. Bil je velik Slovenec in velik demokrat.

Zadnji čas so mu pojemale moči, a nismo slutili, da gre z njim h koncu. Če bi bili slutili, bi Vam bili še vse bolj pokazali, kako Vas imamo radi in kako Vas cenimo, dragi prof. Rado.

Naj počiva v miru, njegov duh pa naj spodbuja in vodi nove slovenske generacije.

Tvoji uredniški tovariši

—o—

ABONMA SSG V GORICI

Vse predstave v abonmaju bodo v Gledališču Verdi. Stalno slovensko gledališče organizira sezono v Gorici skupaj s Slovensko prosvetno zvezo in Zvezo katoliške prosvete v sodelovanju z Ustanovo za kulturne in umetniške prireditve (E.M.A.C.).

Vpisovanje abonentov od 29. septembra do 18. oktobra na sedežu Slovenske prosvetne zveze, ul. Malta 2, tel. 2495 ter v Katoliškem domu, drevored XX. septembra 85, tel. 81.120. Dosedanji abonent lahko obnovi abonma tudi telefonsko do 27. septembra. Abonmaji se vpisujejo tudi na sedežih prosvetnih društev.

CENE ABONMAJEV ZA SEDEM PREDSTAV

Parter I.	10.000 lir
Parter II.	7.000 lir
Mladina	4.000 lir

Tudi letos razpisujemo družinski abonma, ki omogoča družinam skupni obisk z osnovnim abonmajem, h kateremu vsak nadaljnji član doplača po 4.000 lir. Mladinska abonma velja za vse sedeže in stane prav tako 4.000 lir.

S TRŽAŠKEGA

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

RAZPISUJE ABONMA
za jubilejno sezono 1975-1976

REPERTOAR:

V ABONMAJU

Anton Leskovec: DVA BREGOVA - Drama (iz življenja beračev) v treh dejanjih
Maksim Gorki: BARBARI - Drama v štirih dejanjih - Prvič v slovenščini
Josip Tavčar: IGORJU UGAJA BOCH - Igra v dveh delih - krstna uprizoritev
Frank Wedekind: POMLADNO PREBUJENJE - Drama v treh dejanjih - prvič v slovenščini
Georges Feydeau: CHAMPIGNOL ALI VOJAK PO SILI - Vaudeville v treh dejanjih - prvič v slovenščini
Andrej Hieng: IZGUBLJENI SIN - Melodrama v štirih slikah - Slovenska novost - Gostovanje Mestnega gledališča ljubljanskega
— — — GLASBENA KOMEDIJA - Gostovanje gledališča »Komedijska« iz Zagreba

ZUNAJ ABONMAJA

Aldo Nicolai: STARA GARDA - Tragikomedija v dveh delih - prvič v slovenščini
Franz Krötz: PARJENJE - Drama v slikah iz sodobnega življenja - Prvič v slovenščini
Ivan Cankar: PODOBE IZ SANJ IN ŽIVLJENJA - Dramski kolaž - prvič na gledališkem odru
Pavel Golia: SRCE IGRAČK - Mladinska predstava

VRSTA ABONMAJEV V TRSTU

Red A (premierski)
Red B (prva sobota po premieri)
Red C (prva nedelja po premieri)
Red D (mladinski v sredo)
Red E (mladinski v četrtek)
Red F (sindikalni - druga sobota po premieri)
Red G (popoldanska predstava na dan praznika)
Red H (mladinski)
Red I (mladinski)
Red J (mladinski)

CENE ZA ABONENTE:

	premiera	ponovitve
Parter I. (sredinski sedeži)	16.000 lir	8.000 lir
Parter II. (ostali sedeži)	12.500 lir	f
Balkon	4.000 lir	4.000 lir

Vpisovanje abonentov do 27. septembra od 8. do 14. ure pri glavni blagajni Kulturnega doma, ul. Petronio 4, tel. 734.265 ter od 29. septembra do 4. oktobra v Tržaški knjigarni, ul. sv. Franciška 20, tel. 732.487. Dosedanji abonent lahko tudi telefonsko obnovi abonma do 27. septembra v Kulturnem domu.

Žalostni sporočamo, da nas je nenadoma zapustil naš dragi oče

Rado Bednarik

profesor v pokoju

Na zadnji poti smo ga pospremili danes, 25. t.m., v opoldanskih urah iz goriške civilne bolnišnice v cerkev na Placuti in po sv. maši zadušnici na goriško pokopališče.

Žalujejo sinovi in hčerke z družinami ter ostalo sorodstvo.

Gorica, 25. septembra 1975.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Bežen pogovor z Borisom Pahorjem o njegovem novem romanu

Gospod profesor, glas gre, da bo kmalu na prodajni mizi vaš novi roman.

Da; upam, da nekako v prvi polovici oktobra.

Vsebinsko? Kraj dogajanja?

Naslov romanu je *Zatemnitev*, zato je vsebina vsa ujeta v vojni čas. Vendar je v bistvu ljubezenski roman, saj je ljubezen dveh mladih ljudi zajeta v veliko ljubezen, ki je bila gibalo boja za svobodo.

Niste omenili kraja dogajanja?

To je vendar tržaško mesto! *Zatemnjeno* sicer, žalno mesto, vendar živo v vseh svojih domovih, ulicah in temeljih.

Zakaj pa temeljih?

Ker so bile celice zapornikov tudi pod mestnim tlakom, na primer pod Oberdankovim trgom.

Videti je, da ste zadovoljni izida tega vašega dela?

Zelo sem zadovoljen, in to ne glede na to, kar bodo rekli kritiki in bralci. Ves povojni čas sem želel prikazati to trpečo zasedeno mesto, zmeraj sem bil v strahu, da mi zamisel ne bo uspela. Zdaj je to opravljeno.

Kako da knjigo tiskate v Trstu?

Po izidu brošure o Kocbeku mi je bil za leto dni prepovedan vstop v matično državo, ker pa sem želel, da bi knjiga izšla ob trideseti obletnici osvoboditve, mi ni preostajalo drugega, kot da jo tiskam v »Kosovelovi knjižnici«.

Pa bo šlo?

Stvar je tvegana, ker je tisk drag, a upam, da bodo tržaški in goriški bralci pridno segli po knjigi, tako da ne bomo ostali tiskarnarju nič dolžni.

Kakšno branje bo, zahtevno ali ne, modernistično ali tradicionalno?

Tradicionalno. In to hoté. Sprva sem skraj želel, da bi roman celo imel nekako obliko kronike, potem sem to misel opustil. Modernističnim prijemom pa sem se a priori odrekel. Snov, ki jo obravnavam, je zame sveta, zato nisem maral nobenega eksperimentiranja, še manj pa ekshibicionizmov.

Kaj pa zdaj?

Napisal bi rad nadaljevanje tega teksta.

Kulturne novice

Lev Detela objavlja v koroškem »Našem tedniku« obsežno študijo o znani in tudi v Trstu cenjeni pesnici Milki Hartman. To je verjetno doslej najbolj obširna ocena, ki je bila napisana o njenih pesmi.

Slovenski raziskovalni institut v Trstu je pripravil v Kulturnem domu obširen posvet o slovenskem šolstvu v Italiji. Posvet traja od danes do 27. t.m.

Drugi del?

Da.

Pa ne bo več vojni čas?

Deloma še. Kot spomin, kot asocijacija. V glavnem pa bo roman zajel prvo desetletje povojnih dni, mogoče nekaj manj.

To se pravi, da pridno delate.

Rad bi, da bi dan imel še nekaj dodatnih ur.

Kaj pa drugače, to se pravi, ko ne pišete?

Kakor nanese. Skušal sem na Viš, a so mi obitaki dovolili samo do koč. Z ženo sem »skočil« v Pariz, da se malo otresem provincialnega prahu. Drugače sem se v Čedadu kopal, na Kozjaku trgal smokve, v Judovcu pa s sinom pleskal vhodna železna vrata. Sijajno sva uspela, tako so modra, da svetijo kilometer daleč!

Hvala za pogovor, gospod profesor, pa obilo sreče vaši novi knjigi.

Tudi cam hvala za prisrčno besedo. Če bo knjiga vredna, bo to uspeh nas vseh.

KDO SO ZMAGOVALCI SLIKARSKEGA TEKMOVANJA KASTA

Nedeljskega šestega slikarskega tekmovanja v Gropadi, ki ga je organizirala KASTA - Krožek absolventov slovenske trgovske akademije v Trstu — se je udeležilo nad 60 slikarjev ter mladih slikarjev. Komisija, ki so jo sestavljali inž. Tombesi, predsednik in dr. Rosolin, ravnatelj Tržaške letovišarske ustanove, dr. Molea kot predstavnik dežele Furlanije - Julijske krajine, kritik Bambič, slikar Cesar ter gđc. Valloppi kot ravnateljica Tržaške knjižarne in kot članica KASTE, je nagradila dela naslednjih slikarjev: prvo nagrado je dobil Edoardo Pirussel iz Gorice, in sicer zlato plaketo Krožka KASTE ter odkupno nagrado Tržaške letovišarske ustanove. Plakete Krožka KASTE so dobili še Deziderij Švara, Silvano Kaucich in Marino Marinelli, plaketo Tržaške hranilnice je dobil Renato Manuelli, pokal Založništva tržaškega tiska je dobil Franko Volk, trije pa diplome krožka KASTA in sicer Robert Kocman, Giulia Pacor ter Gaetano Lesi.

Mladi slikarji, ki so bili porazdeljeni v tri podkategorije, in sicer do 5., do 10. ter do 15. leta starosti, pa so se takole uvrstili: do 5. leta Igor Križmančič - diplomu KASTE, Jordan Pisani - barvice; do 10. leta starosti: Cristian Furlan - hranilno knjižico Tržaške kreditne banke, Manuela Zobec - knjigo Slovenija Tržaške knjižarne, Roberta Godina - diplomu KASTE, Valentina Furlan - barvice; do 15. leta pa Massimo Villatore - hranilno knjižnico Hra-

(Dalje na 7. strani)

Nova številka revije »Mladje«

Prejeli smo novo številko koroške revije »Mladje«. Na prvem mestu je objavljena surrealistična novela, ali bolje rečeno novela v priliki »Sršeni« izpod peresa Florijana Lipuša. To je čudna zgodba o sršenih, ki se naselijo v neki hiši in družina se mora naučiti živeti z njimi. V svojem znanem, skoro do odurnosti realističnem in v tem kar domiselnem, izvrtnem slogu pripoveduje Lipuš v prvi osebi, kako se živi s sršeni. Bravec mora seveda ugibati, kaj ta prilika pomeni, in si ne pride prav na jasno, razen če je hotel Lipuš morda izraziti neracionalno sovraštvo, ki deli ljudi na Koroškem, ko se nekateri izogibljuje drugih, kakor da bi res imeli sršeni gnezdo v njihovi hiši.

Štefka Vavti je dobila drugo mladinsko literarno nagrado revije »Mladje« za novelo »Petkov sprehod«. Na sprehodu ji gredo po glavi koroški in svetovni problemi. »V Etiopiji je umrl otrok«, piše. »Od lakote. Tisoče in tisoče jih umira vsak dan. Naša samopostrežniška družba pa ne ve, kaj bi še vse vtaknila v prenapolnjena usta...« Novelo zaključuje z besedami: »Ali nimam pravice tukaj na Koroškem, v svoji domovini, v svojem rojstnem kraju govoriti tisti jezik, ki mi je tako zrasel k srcu, ki ga tako ljubim? Ali nimam pravice tukaj na Koroškem biti to, kar sem? Vsi se zgražajo nad krivicami, ki se dogajajo po svetu. Niso pa pripravljeni odstraniti krivice doma, v svoji lastni vasi, deželi... Par idealistov res ne bo moglo spremeniti sveta.« V preprostem slogu je povedala nekaj globokih in grenkih resnic.

Andrej Mohar je dobil pri istem literarnem razpisu tretjo nagrado za pripovedni spis z naslovom »Stol — politična parabola,« v kate-

ri se tudi ukvarja z napetim in sovražnim vzdušjem na Koroškem. Lev Detela predstavlja v kratkem eseju dva mlada nemško pišoča avstrijska avtorja slovenskega izvora. Revija tudi prinaša v prevodu nekaj tekstov omenjenih dveh nemško pišočih avtorjev, Kamnika, ki se v resnici piše Matjaž Grilj in je doma iz Kamnika — Kamnik v resnici piše pesmi — in Petra Kerscheta, katerega oče je bil doma iz Maribora. Kersche piše prozo in pesmi.

Zdi se, da so sršeni zdaj zelo aktualni in priljubljeni motiv pri slovenskih avtorjih v Avstriji. Najdemo jih namreč tudi v ciklusu Milene Merlak »Piranske nostalgije in elegije«. Nekaj pesmi je objavila tudi Štefka Vavti. Nekdo, ki se je podpisal Božič, je objavil politično razmišljanje pod naslovom »Smeri sodobnega političnega razvoja«, ki pa ostaja na abstraktni ravni. Zavzema se za sintezo socializma in krščanstva. Ferdinand Velik pa je avtor dvojezične razprave »Primeri dvojezičnosti v Evropi — Misli koroškega Slovenca ob dvajsetletnici avstrijske državne pogodbe«. Na koncu revije najdemo fotografske dokumente o ogabnem šovinizmu določenih nemško govorečih krogov na Koroškem. Krasi pa jo nekaj reprodukcij slik Jožeta Boschitzja, mladega slikarja iz Železne Kaple.

—o—

Letos mineva 100 let, odkar je bilo v Gradcu ustanovljeno društvo slovenskih visokošolcev »Triglav«. Društvo je delovalo v Gradcu do leta 1922, potem pa se je preselilo v Zagreb in od tam v Ljubljano, kjer je obstajalo do okupacije l. 1941.

Sodobno kmetijstvo

Začela se je trgateg

Letošnje zelo vlažno in do pred kratkim izredno deževno vreme je marsikoga prisililo k predčasni trgatvi. Prav gotovo bo to imelo posledice tako z gospodarskega kot s kakovostnega vidika. Ob grozeči sivi grozdni plesni ni bilo mogoče misliti na sladkor v jagodah in padanje kislin, kar vse je zelo odvisno od zadnjega razdobja dozorevanja grozdja. Tisti vinogradniki, ki niso zabeležili tako hudih napadov sive plesni so deloma imeli tudi srečo, če so čakali s trgatvijo, ker je prišlo lepo vreme. Na splošno pa lahko rečemo, da je večina vinogradnikov pohitela s trgatvijo, oziroma se pripravljala nanjo. Konec tega tedna bo zelo živo tako v Bregu pa tudi na Krasu. Vsi se poijo poslabšanja vremena. Vsekakor je grozdje v zadnjih 14 dneh lepo dozorevalo in smemo pričakovati, da bo stopnja sladkorja visoka in da bo v grozdju hkrati tudi precej aromatičnih snovi.

Vsi tisti, ki komaj mislijo trgati, najlepo očistijo klet, po možnosti, če imajo še čas, naj prebelijo klet in predklet z apnenim beležem, kateremu naj dodajo na 100 litrov vode pol kg modre galice. S tem beležem uničimo vse škodljive glivice in plesni, ki so se razvile med letom v kleti in katere bi v dotiku z vinom utegnile povročiti v njem razne bolezni. Prebeliti je treba tudi podstavke, na katerih stoji vinska posoda. Na koncu zapremo okna in zažveplamo na 10 kub. m prostora približno 1-15 kg žvepla v prahu, katerega z ogljem zažgemo v železni posodi. Klet zapremo čez noč, drugi dan pa prezračimo. Očistiti moramo seveda tudi vse orodje in posode in sicer s pomočjo krtače ali strgulje, nakar posodo in orodje operemo z vodo, ki smo ji dodali žveplene kisline. Nato jo operemo z vročim lugom in nazadnje izplaknemo z mrzlo vodo. Na ta način operemo tudi brente in plavničke. Nove plavničke ali kadi pa izlužimo in sicer, da jih za nekaj časa napolnimo z vodo. Nato pa sledimo prej opisanemu postopku. Sicer je pri nas razširjena navada, da se plavničke, brente in ostalo vinsko posodo pusti v vodi nekaj dni, nato pa se jih očisti na opisani način. Nekateri na koncu sode tudi požveplajo. Slabe in gnile sode najbolje kar odstranimo iz kleti, prevelika je namreč nevarnost, da nam pozneje vino pokvari. Rabljene in dobre sode pa očistimo kot ostalo vinsko posodo. Rjaste železne dele dobro odrgnemo s peskom in namažemo s čistim, belim vazelinom. Železne skledje pri stiskalnicah je najbolje preleskati z belim lakom. Na splošno je priporočljivo vedno sode izpariti ali, kot prej omenjeno, zakuhati z lugom, zlasti plesnive, prehodno pa moramo seveda odstraniti morebitno plesnobo s krtačo. Če pa je šel cik že globlje v les, moramo sod odpreti in oskobljati. To delo opravi sodar.

Trgati v lepem vremenu

Vsaj letos upamo, da ne bo ob trgatvi težav z vremenom. Če bo še naprej tako suho in lepo pa toplo, potem smemo pričakovati, da bo grozdje nemoteno zavrelo.

Pred trgatvijo oziroma pri trgatvi moramo odstraniti od sive grozdne plesni poškodovane jagode, pa tudi vse ostale od raznih boleznih napadene, prav tako vse zelene in suhe jagode. Tudi od os in čebel izjede jagode izločimo, ker vsebujejo osetno kislino in okužujejo mošt. Sortne nasade seveda trgamo ločeno, po stopnji zrelosti grozdja. Na grozdje moramo paziti tudi pri prevozu. Večje kdadi za prevoz niso primerne, ker se grozdje v njih zmasti in iztekli sok takoj napadejo škodljive vinske kvasnice in bakterije, ki povročajo cikanje.

Robkanje ali pecljanje — vrenje na tropinah

V kleti grozdje robkamo ali pecljamo, to pomeni, da jagode strojno ločimo od pecljev, ali pa ročno z mrežami (pri manjših količinah). Mošt na tropinah s peclji dobiva večkrat zagaten okus, nevarnost je tudi, da pride v mošt preveč čreslovine, zaradi katere pozneje vino potemni. Zdrozgano grozdje damo v vrelo kad, da prične vreti. Nastajajoči alkohol izloči barvo, ki je v jagodih kožicah. Kako dolgo pustimo grozdje vreti na tropinah, odvisi od krajevnih razmer, od okusa odjemalcev. Za vino rahlo rumenkaste barve zadostujeta dva, največ trije dnevi vrenja, za vino bolj rumenkasto-cekinate barve pa od 3 do 5 dni. Vsekakor pustimo grozdje vreti na tropinah tudi več dni brez skrbi, če smo prej odstranili peclje. Prav gotovo kaže na Tržaškem, posebno na Krasu upoštevati želje potrošnikov, ki imajo raje nekoliko cekinate vino. To vejal za tiste, ki vina ne vsteklenijo. Pri črnem vinu traja vrenje na tropinah približno 5 dni, pa tudi več, odvisno od prej omenjenih razlogov. Tropine moramo vedno mešati, da na zraku ne ciknejo. To delamo vsaki dve uri. Tisti, ki imajo razmeroma mrzle kleti in predkleti, naj pazijo, da temperatura ne zdrkne pod 16 stopinj.

Opozarjamo na razpis abonmaja Stalnega Slovenskega gledališča za občinstvo na Tržaškem. Podprite naše gledališče, ki je tudi letos v težkem finančnem položaju ker njegovo financiranje še vedno ni zagotovljeno!

NOVICE

V Jugoslaviji se pritožujejo, da močno naraščajo zaloge industrijskih izdelkov zaradi zastajanja izvoza in upada domače potrošnje. Vendar zaenkrat še ni občutiti hujših posledic. Podjetja se gibčno vijugajo skozi ozka grla, čemur je nedvomno vzrok tudi delavsko samoupravljanje, ki blaži »sunke« gospodarske krize.

Že druga ženska je napravila poskus atentata na ameriškega predsednika Forda. Tokrat gre za neko bivšo agentko FBI. Menijo, da »tudi nekaj zadaj«. Ford gre nekemu na živce, a ne samo ženskam z zmedenimi pojmi.

Kot se je zvedelo, je CIA odpirala vsa pisma prednikov od Kennedyja do Nixona.

V Libanonu so se besno udarili krščanski Maroniti in mohamedanski Arabci. Spopad se zna razrasti do take mere, da bo upropastil skupno državo. Sirija in Izrael sta pripravljena poseči vmes za ene in druge.

Portugalska ima končno novo socialistično socialdemokratsko-vojaško vlado. V njej je tudi en komunistični minister. Upajo, da bo nastopilo pomirjenje in obdobje konstruktivnega dela.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

R I Ž A R N A
(dokumentarna drama)

Dokumentarno gradivo: ALBIN BUBNIČ
Besedilo: FILIBERT BENEDETIČ - MIROSLAV KOŠUTA

Režija: JOŽE BABIČ - MARIO URŠIČ
V nedeljo, 28. t.m. ob 16. uri

—o—

KDO SO ZMAGOVAVCI
(nadaljevanje s 6. strani)

nilnice na Opčinah, Fabio Villatora - knjigo o slikarjih naif Tržaške knjigarne, Suzana Škabar - diploma KASTE ter Peter Volk plaketo Tržaške pokrajine.

Ostalim udeležencem slikarskega natečaja je krožek KASTA porazdelil diplome-udeležbe, ki jih je izdelal Demetriji Cej.

Odprije razstave nagrajenih del bo v soboto 27. septembra ob 18. uri v Tržaški knjigarni, ul. Sv. Frančiška 20.

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

POSEBNI POPUSTI!!!
OBIŠČITE NAS!!!

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Korsič
Anton Korsič

Oprema
za terase in vrtove

T R S T
Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 725757

Dekle z zaprtimi očmi

37

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Svet je šahovnica, dni in noči
so polja, kjer Usoda igra z ljudmi,
premika tja in sem jih in podre
in v škatlo zvrstoma jih odloži.
Tako Perzijec Omar Hajam v prevodu Aloj-
za Gradnika.

Odnosi med sestrskima umetnostima, šahom in književnostjo, so večidel taki, metaforični. Le kdaj pa kdaj spregovori besedni tvorec o šahu kot šahu in še takrat — žal nam je zanj — nemalokrat omalovažujoče. Preberimo si samo to, navsezadnje plitvo, umovanje, porojeno pač iz nepoznanja (E. A. Poe: dvojni umor v ulici Morgue):

»Preračunati neko stvar vendar ne pomeni tudi analizirati jo. Igralec šaha vrši prvo brez vpliva na drugo. Iz tega sledi, da pojmuje šah po njegovih učinkih na duševnost zelo nepravilno... moremo odločneje in koristneje uporabiti večji delež smiselnega razuma v preprosti igri dama, kakor v vsej prefinjeni raznolikosti šaha. Pri slednjem, kjer imajo figure različne in čudne poteze ter različno in spremenljivo vrednost, je to le zamotanost, ki pa jo zamenjujemo (običajna napaka) z globokoumnostjo... Posledica je ta, da v devetih izmed desetih slučajih zmaga bolj zbran, ne pa boljši igralec...«

Mnogo češči in pristnejši ho seveda stiki na praktični ravni, za šahovnico. Nikaka skrivnost ni, da so se vdajali šahovski strasti taki kalibri kot Turgenjev in Tolstoj.

Orel romanopisja ni bil niti v šahu golobica. O tem nam priča naslednja miniaturna že 72-letnega pisatelja (Moskva, 1900).

TOLSTOJ - KUHLE

Italijanska igra

1. e4 e5, 2. Sf3 Sc6, 3. Lc4 Lc5, 4. c3 Sf6, 5. d4 ed4, 6. cd4: Lb4+, 7. Sc3 Se4, 8. 0-0 Sc3, 9. bc3: Lc3, 10. Db3 La1?

Napačno! Kot edina poteza prihaja za črnega v pošteb 10... d5, ker po 11. Ld5: 0-0 beli lovec obvisi na d5.

11. Lf7: + Kf8, 12. Lg5 Se7, 13. Te1 d5, 14. Ld5: Dd7 (seveda ni šlo 14... Dd5: zaradi 15. Le7: + in 16. Dd5:), 15. Le7: + De7:, 16. Te7: Ke7.

Bela dama bo sedaj zlahka kos črnima nevezanima trdnjavama, še zlasti ker je črni kralj resni ogrožen.

17. De3+ Kd8, 18. Dg5+ Ke8, 19. Dg7: Tf8, 20. Sg5 h5.

Pripravlja zadnjo obrambo — naslednjo ekskurzijo s trdnjavo. Obramba je neuspešna, vendar so stvari že tako daleč, da brez izgub več ne gre. N.pr. (bralec je naprošen, da sam dopolni):

A) 20... Lf5, 21. Lf7+ Kd7, 22. Le6+ Kc6, 23. d5+ in 24. Da1: (ali 23. Dd7: in 24. Lf5:)

B) 20... Ld7, 21. Sh7: Tf5, 22. g4 Tf4, 23. De5+ in 24. Df4:.

C) 20... Tf5, 21. Lf7+ Kd8, 22. Df8+ Kd7, 23. Ie8+ Kd8, 24. Sf7+ itd.

D) 20... c5 (s pobožno željo: 21. Sh7: Tf2:, 22. Kf2?? Ld4: + in 23... Lg7:), 21. Lf7+ Tf7:, 22. Df7: + Kd8, 23. d5 z neubranljivo grožnjo 24. Se6+.

21. Sh7 Tf5, 22. Sf6+ Tf6: (ali 22... Kd8, 23. Df8 mat), 23. Df6: Lb2, 24. Lf7+ Kf8, 25. Lg6+ Kg8, 26. Df7+ Kh8, 27. Dg7 mat.

»Da bi to le trajalo!...«
»Bo trajalo.«
Oče pogleda sina, ki je postal nenadno zelo resen.

Toda sin prekine ta predmet pogovora, rekoč:

»Kako bi bilo, ko bi že danes določila vsakemu njegovo sobo?«

»Kakor hočeš... Na prvi pogled se zdi, da se porazdelitev ponuja sama od sebe.«

In res sta ste moža prav lahko zedinila. Zakonca Hughe bi si vzela desno krilo, ki je bilo zelo veselo, sončno.

Ludvik Hughe, ki bo moral bivati ves teden v Parizu in bo ostal tu le od sobote zvečer do ponedeljka zjutraj, se bo zadovoljil z majhnim paviljonom spodaj, kjer mu je na razpolago tudi garaža za avto. Tako bo mogel ob ponedeljkih zgodaj zjutraj odpotovati, ne da bi koga zbudil.

»A posli?« je vprašal oče.

»Res, Celestinu in njegovi ženi bi odkazali podaljšek stavbe nad garažo. Melanija bi imela nekoliko manj ugodno sobo, toda ona je v njej le ponoči in ne daje nobene važnosti kakovosti sobe. Kar zadeva Marijo, ki ostaja veliko časa v svoji sobi in bo morala tam delati, ker v vili ni sobe za perilo, se mi zdi primerno, da ji damo tole sobo z razgledom na morje... Kaj misliš o tem, oče?... Svetla je in Mariji si ne bo treba napenjati oči.«

Gospod Hughe je odvrnil:

»Jaz ne vidim za to nobene zapreke, če je ne najde tvoja mati. Ta mala Marija se mi zdi v resnici interesantna.«

»Zelo interesantna... Lepa duša je...«

»Stvar je torej domenjena...«

Oba moža sta se vrnila v Pariz zadovoljna, kar srečna nad takšno najdbo in zaradi svoje dobre sporazumnosti ter gotovosti da bosta zdaj res lahko preživela mirno poletje in se tako odpočila od trdega celoletnega dela v Parizu.

Prišla sta ravno prav k obedu. Med jedjo je razkladal Ludvik svoji materi, kako izgledajo »Uvele rože«, tamkajšnja obala, strm branik visokih pečin in kake muhavosti ima trg, zlasti pa, kakšna je vila »Duldum...«, kako čudna je njena zunanost in kako zelo da je srečen, da jo je iztaknil za svoje starše...

Pri teh besedah je smehljaje gledal Marijo Durand, ki je stregla resno, a vendar z nekoliko zardelimi lici...

Ludvik Hughe je razložil tudi, kako naj bi porazdelili sobe in vzroke za tako porazdelitev.

In ker je Ludvik smehljaje gledal za Marijo, ni opazil preiskujočega izraza, s katerim ga je opazovala mati, medtem je razlagal v odsotnosti hišne, ki je odšla za hip v kuhinjo:

»In za našo malo Marijo, ki ne izgleda prav dobro, sem rezerviral sobo polno sonca, kjer bo imela dosti svetlobe, ko bo pripravljala tebi obleke, ljuba moja mamica...«

»Lej no...«, je odgovorila gospa Hughe s pridruženim glasom, »danes pa so ti moje obleke zelo pri srcu!«

SEDEMNAJSTO POGLAVJE

Deset dni nato je nastopil veliki vsakoletni prevrat, ki žene — in kako upravičeno! — množico pariških družin na kmete, na gore, na morje.

Hišo v Auteuilu so zaprli za celo poletje.

Ker so bili vsi ene misli, so podvzeli za to leto korenite ukrepe.

Oče in sin bosta obedovala in spala kar v tovarni v za to pripravljeni sobi; gospod Adolf Hughe, ki je bil zelo utrujen, bo moral vmes precej časa prebivati v vili »Duldum«; medtem bo vzel nase vso odgovornost pri poslovanju tovarne sin; toda ob sobotah se bo oškodoval za osamljenost med tednom in se bo prišel oddahnit k družini v »Rože«.

Ludvik Hughe je pripravljen pristati na vsako kombinacijo, ki jo predlagajo, in to s tako dobro voljo, da je oče čimdalje bolj ganjen.

Vendar pa leži nad tem odhodom na počitnice — senca, namreč ta, da bo Ludvik Hughe kaj poredko videl Marijo Durand, h kateri ga vsak dan bolj vleče.

To senco vidi na njegovem obrazu mati, predvsem pa Melanija.

Ugotovi jo tudi Marija — pa jo je strah.

V njeni službi je nastala pravcata zamotanost, ko se je morala izogibati temu doraslemu mladeniču, ki je nehote čimdalje bolj izdajal svojo notranjost.

pohištvo

KOZMAN

VABIMO cenjene odjemalce na obiščeje NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj! Podjetja CUMINI.